

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Klub kutnohorských amatérů v letech 1978–1989

Viktor John

KFS UK, 2023

Viktor John se ve své bakalářské práci rozhodl zaměřit na v českém kontextu dosud málo zmapované téma amatérské kinematografie v éře státního socialismu, a to na konkrétním příkladu kutnohorského Filmového studia, jehož fungování spadá do éry konce let sedmdesátých a do osmdesátých let. Svou tematikou, zpracováním archivních materiálů místní úrovně, článků v časopise *Amatérský film* i orálněhistorických rozhovorů se jedná o velmi zdařilou bakalářskou práci prokazující autorovu schopnost zorientovat se ve výzkumné problematice, srozumitelně ji strukturovat a popsat i poukázat na některé obecnější fenomény definující amatérskou filmovou kulturu zkoumaného období.

Přes všechna tato pozitiva a přínosy práce se domnívám, že mohla být ještě (mnohem) lepší – a to konkrétně s ohledem na větší průkaznost a přesnost uvedených tvrzení. V první řadě malinko schází metodologické ukotvení, které by namísto inspirace v *Továrně Barrandov* mělo být, jak se domnívám, zasazeno pevněji v adekvátnějších výzkumech amatérské filmové kultury či lokální filmové historie. V tomto smyslu práci zásadně chybí větší dialog s existující sekundární literaturou k danému tématu. Když pomínu základní a dnes již kanonické zahraniční práce k amatérskému filmu, například *Reel Families: A Social History of Amateur Film* Patricie Zimmermannové (1995), ale i další, specifitější výzkumy Charlese Teppermana a směrem k našemu geografickému poli též Mashy Salazkiny a Marie Vinogradove, pak v práci překvapivě absentuje i jakákoli reference k tematickému číslu *Illuminace* 2/2016 „Amatérský film ve východním bloku“, kde byly přeloženy původní studie Marie Vinogradove a Melindy Bloss-Jáni o sovětském, respektive rumunském amatérském filmu, a publikována též studie Veroniky Jančové z domácího kontextu. Všechny tyto tři texty nějakým způsobem přirozeně komunikují s tématem předkládané bakalářské práce a bylo by jejich prostřednictvím možné prohloubit či rozvést zkoumání určitých fenoménů – ať už jde o otázku ambivalentní pozice amatérů (závislých a současně nezávislých na systému) a specifického způsobu praktik z tohoto vyplývajících u Vinogradove, význam orální historie pro výzkum těchto hnutí u Bloss-Jáni, či (a to především) přirozený rozměr zakázkové tvorby amatérů a další záležitosti popisované Jančovou v domácím kontextu. O Mladé kameře, která časově spadá do stejného období, též vznikla na FF MU práce Johany Michalové. Text Viktora Johna by tak v řadě případů nemusel planě referovat o „neprobádanosti“ tématu, ale naopak navazovat na již popsané fenomény, a byl by tak schopen přesněji označit specifika kutnohorského studia.

S tím souvisí i druhá rovina problému, a to je opomíjené vědomí historické continuity. Autor má možná až zbytečnou potřebu vymezovat důvod zaměření se na normalizaci tím, že poukáže na její výjimečnost. Ovšem řada fenoménů, popisovaných zde jako typické pro normalizaci, se (jak dokládá právě i studie Jančové a čemuž se mimochodem věnuji i v pátečních přednáškách z Dějin českého filmu) rozvíjela již od konce 50. let. Konec 70. let bych tedy vnímala spíše jako jakousi druhou vlnu zájmu či rozmachu amatérského hnutí, navazující na tu předchozí. Festivaly (důkazem budiž Rychnovská osmička (1958), Brněnská šestnáctka (1960)) existovaly již v 60. letech, pozdější boom souvisel s expanzí nových formátů, zejm. Super-8. Zájem státu o existenci podobných klubů začal být otevřeněji specifikován od druhé poloviny 50. let v souvislosti se zkracujícím se pracovním týdnem a zvětšováním objemu volného času – a tedy i určitou snahou tento volný čas nějak regulovat a organizovat (viz Knapík – Franc, Volný čas v českých zemích 1957–67) a amatérské filmové kluby je tedy třeba vnímat v první linii na pozadí podpory dalších podobných zájmových klubů. Souvisejícím ideovým faktorem byl proklamovaný zájem

státního socialismu o „lidovost“ – projevující se řadou dílčích aktivit, opět včetně podpory „lidových“ klubů. Podobně už Veronika Jančová popsala na příkladu plzeňské skupiny kolem Milana Kazdy některé z důležitých rysů amatérského filmu 60. let jako bilancování mezi zakázkami a „původní“ tvorbou, včetně pragmatiky využívání filmového materiálu zbylého ze zakázky na vlastní projekty. U Kazdy vidíme i význam grotesky (praktický i komunitní) a také festivalů a přehlídek amatérské tvorby, stejně tak i jeho význam pro dokumentaci se subverzivním potenciálem (viz film o srpnové okupaci 1968 *Balada capartova*). Usuzovat tedy, že řada těchto aspektů, včetně toho, že amatérský klub může být „státem podporovaným úkrytem před dohledem státu“, jsou specifikem 70. let, je, domnívám se, neadekvátní.

Celkově chci nicméně vyzdvihnout, že práce je zpracována svědomitě, prokazuje autorův vhlad do archivního výzkumu i zájem o aktuální historické práce (zpracoval např. i zcela nové publikace *Mapování pohyblivého obrazu* či *Česká škola stříhové skladby*). Rozhodně bych Viktora Johna chtěla podpořit v dalším badatelském úsilí na tomto poli a těším se na jeho výsledky! Moje poznámky v tomto textu směřují spíše k pozornější metodologické a historické kontextualizaci.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou výborně.

V Praze 23. srpna 2023

doc. Mgr. Lucie Česálková, Ph.D.